

กรอบแนวคิดและทิศทางของการวิจัยนวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น
สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน : ในยุคปฏิรูปการศึกษา Thailand 4.0
Conceptual framework and Research Direction of Innovations
Educational Management Research to Sustainable Development:
Thailand Education Reform 4.0

ARTICLE INFO

Article history:

Received 22 January 2019

Revised 25 February 2019

Accepted 4 April 2019

Available Online 19 February 2020

อุดร อรกุล^{1*}, ประชากร บริบูรณ์² และ ดำรง มูลป้อม³

Udon Oragun^{1*}, Prachakorn Boriboon²

and Dumrong Moonpom³

ABSTRACT

Educational Management for Local Development towards sustainability, There should be ideas on various issues as follows (1) based on the theories of community and local participation (2) Use public hearings process or Participatory Action Research (PAR) and Research for Development (R&D) (3) Based on the concept of Educational Management for Local Development and on the problems of communities and localities (Curriculum for life) (4) Education for human development without discrimination, Use people in Locality as the center for development, namely teach students but benefit with parents (5) Development community learning resources and local wisdom for educational (6) Based on the concept of mutual benefit ownership of communities and locality.

KEYWORDS: CONCEPTUAL FRAMEWORK / INNOVATIONS / EDUCATION /
SUSTAINABLE DEVELOPMENT

¹ ปรัชญาคุณฐิบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประเทศไทย
Doctor of Philosophy (Educational Management for Local Development) Faculty of Education
Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.

² ครุศาสตร์คุณฐิบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประเทศไทย
Doctor of Education (Educational Administration and Leadership) Faculty of Education
Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand.

* Corresponding author; E-mail address: Numnim.dorn@hotmail.com

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนนั้นควรมีข้อคำนึงในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ (1) อยู่บนฐานคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการบริหารจัดการ (2) ใช้กระบวนการประชาพิจารณาหรือกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และการวิจัยเพื่อพัฒนา (R&D) (3) บนพื้นฐานของบริหารและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น (หลักสูตรต้องกินได้) (4) การจัดการศึกษาควรมุ่งพัฒนาคน ในท้องถิ่นโดยไม่แยกส่วนว่าเป็นนักเรียน เยาวชนหรือผู้ประกอบการ กล่าวคือ สอนนักเรียนแต่ประโยชน์ถึงผู้ประกอบการ (5) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ (6) แนวคิดของการร่วมรับผลประโยชน์และการเป็นเจ้าของร่วมกันของชุมชนและท้องถิ่น

คำสำคัญ: กรอบแนวคิด / นวัตกรรม / การจัดการศึกษา / พัฒนาท้องถิ่น / การพัฒนาอย่างยั่งยืน

บทนำ

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งได้เปิดทำการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ได้ผ่านความเห็นชอบโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2559 จึงส่งผลให้การเปิดสอนของหลักสูตรนี้จะต้องรักษามาตรฐานของการบริหารหลักสูตรให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนด ดังนั้นแนวทางการผลิตดุษฎีบัณฑิตของหลักสูตรเพื่อให้เป็นผู้มีคุณสมบัติตามปรัชญา วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนด จึงควรต้องมีกรอบแนวคิดทิศทางเพื่อที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาของหลักสูตรได้วิจัยและพัฒนา นวัตกรรมด้านการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความยั่งยืน ในยุคของ Thailand 4.0 อย่างมีทิศทางและเหมาะสมกับสภาวะการ ซึ่งบทความนี้จะมุ่งเสนอแนวความคิดเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ประจำหลักสูตรตลอดจนนักวิชาการและนักศึกษาหรือผู้สนใจทั่วไป จะได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยหรือพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรในการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาได้กำหนด

1. มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
2. มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
3. มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
4. มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น
5. ความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ

1. กรอบแนวคิดการวิจัยของหลักสูตร (Conceptual Framework)

จากปัจจัยในด้านศักยภาพของนักศึกษาที่รับเข้ามาศึกษาร่วมกันบนความแตกต่างในด้านความรู้พื้นฐานความสามารถด้านการวิจัยที่แตกต่าง สาขาวิชาจึงขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในทุกระบบของการจัดการศึกษาตามสภาพความพร้อมของท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยอาศัยเครื่องมือคือการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

(Participatory Action Research) บนฐานแนวคิดหลัก 4 องค์ประกอบดังนี้

1. แนวคิดของการใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based) เป็นการมุ่งเน้นให้บัณฑิตได้คิดค้นนวัตกรรม การจัดการศึกษาในระบบ (Formal Education) ในโรงเรียน โดยมุ่งให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบริหาร โรงเรียนการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานปฏิบัติการวิจัยเพื่อแสวงหานวัตกรรมใหม่ โดยการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือการขยายผล เป้าหมายของหลักสูตรขยายไปสู่คนในแต่ละชุมชน ท้องถิ่นเฉพาะที่ได้อย่างกลมกลืน (Education for Area base) บนโจทย์คำถามการวิจัย “โรงเรียนที่มีคุณภาพของ ชุมชนที่มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน และเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นควรเป็นอย่างไร”

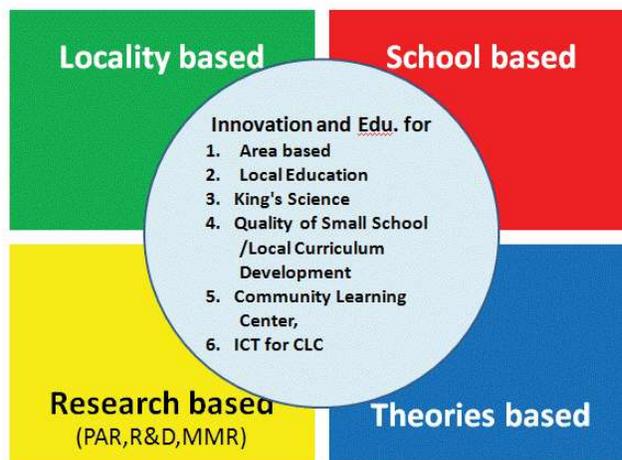
2. แนวคิดของการใช้ชุมชนเป็นฐาน (Locality based) เป็นการมุ่งเน้นให้บัณฑิตคิดค้นนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย (Non formal Education and Informal Education) ซึ่งจะเป็นการจัดการศึกษาชุมชนในทุกมิติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและ ความต้องการของแต่ละท้องถิ่น โดยมุ่งให้นักศึกษาที่เป็นนักบริหาร ผู้นำท้องถิ่น นักการเมือง และนักพัฒนาชุมชน ที่ ทำงานอยู่ในเขตแต่ละพื้นที่วิจัย สามารถใช้ชุมชนเป็นฐานหรือพื้นที่วิจัย เพื่อการตอบโจทย์ปัญหาการวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. แนวคิดของการใช้วิจัยเป็นฐาน (Research based) เป็นการมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยเพื่อการคิดค้นนวัตกรรมการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ทั้งนี้เพราะกระบวนการวิจัยและพัฒนานั้นถือว่าเป็นขั้นตอนการพัฒนาวัตกรรมการที่ยอมรับมาตรฐานโดยทั่วไปของกระบวนการวิจัยในระดับชุมชนและด้วยเหตุผล การใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีความหมายลุ่มลึกกว่า AR (Action Research) ซึ่งสะท้อนความเชื่อใน สิ่งที่ดีกว่า คือมุ่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อการดำรงอยู่ของมนุษย์อย่างมีศักดิ์ศรี มีอิสรภาพ และความเท่าเทียมกัน ดังที่ สมิต (Smith, 2008) ได้กล่าวถึงคุณค่าของ PAR ดังนี้

- 1) เป็นกระบวนการที่สะท้อนความจริงที่สอดคล้องกับการปฏิบัติและดำเนินไปตามครรลองของ วัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์สังคม
- 2) คือกระบวนการที่สร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อปรับปรุงชีวิตและความเป็นอยู่และชีวิตการทำงานของ กลุ่มคน
- 3) กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปรับปรุงคุณภาพชีวิตไปสู่สิ่งที่ดีกว่า (Bester thing) ปลดปล่อยพันธนาการ ที่รุ่มลืออยู่
- 4) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลและสังคมให้เป็นอิสระจากการกดขี่ โดยจะต้องขับเคลื่อนให้ เกิดการปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิตสำนึกให้หลุดพ้นจากการถูกครอบงำ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) จึงเป็นกระบวนการวิจัยที่ สามารถทำให้ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีความสามารถในการคิดการทำงานร่วมกันเพื่อมุ่งสู่การมีชีวิตที่ดีกว่า สามารถนำความรู้ในปัจจุบันและความรู้ในอนาคตการใช้ทักษะและทรัพยากรจะถูกแบ่งปันกันตลอดเส้นทางของ การสร้างความเท่าเทียมและความยุติธรรมทางสังคมรวมทั้งความยุติธรรมเชิงโครงสร้าง และทำให้เกิดความ ผูกพันที่แท้เกิดขึ้นท่ามกลางกระบวนการวิจัยระหว่างสมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ผู้เป็นคนนอกและคนใน (Fals-Bordar and Rahman, 1991 อ้างถึงใน วรณดี สุทธิสาร, 2557) เป้าหมายสูงสุดของกระบวนการวิจัยที่ หลักสูตรมุ่งให้เกิดขึ้นกับคุณค่าของวิทยานิพนธ์ คือ “วิทยานิพนธ์ต้องกินได้”

4. แนวคิดของการใช้หลักการทฤษฎีเป็นฐาน (Theories based) เป็นการมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ มาคิดค้นสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ ๆ ในด้านการพัฒนาและการบริหารหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนการบริหารการศึกษาด้วยการเชื่อมโยงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีระบบ ทฤษฎีหลักสูตรและการสอน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา ทฤษฎีและกรณีเฉพาะในการพัฒนาท้องถิ่นทฤษฎีใหม่ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์ และอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำ *“ศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”* เข้ามาประยุกต์ใช้เป็นการพัฒนานวัตกรรมเป็นสิ่งที่หลักสูตรมีความต้องการที่จะให้นักศึกษาได้คิดค้นนวัตกรรมด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการพัฒนาและจัดการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบหรือตามอัธยาศัยก่อให้เกิดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนเพื่อให้ท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา โดยการนำเอาศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการการออกแบบนวัตกรรมและการวิจัยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น *สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน* ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดและทิศทางการวิจัยนวัตกรรมจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น
ที่มา: อุดร อรกุล (2561)

2. ทิศทางการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (Direction Research and Innovations Development)

ด้วยกระแสการที่จะปฏิรูปประเทศไปสู่ยุค THAILAND 4.0 อย่างเต็มภาคภูมินั้น ยังมีปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคหลาย ๆ ด้าน เช่นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษาของประเทศจากผลของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ยังมีบางเรื่องที่ประสบผลสำเร็จ และบางเรื่องยังไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งมีนักเศรษฐศาสตร์ และนักการศึกษาหลายท่านได้วิเคราะห์ไว้ดังนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

วิโรฒ สันติประภพ (2560) ได้กล่าวสุนทรพจน์ เรื่อง “การปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0 ไม่ใช่ทางเลือกแต่เป็นทางที่เลี่ยงไม่ได้” ในงานทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกับการขับเคลื่อนสู่แนวโน้มสำคัญของโลกในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 ณ ห้องแกรนด์ ฮอลล์ โรงแรมพลาซ่า แอทธินีรอยัล เมอร์เรียน วันที่ 20 มกราคม 2560 มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

...การพัฒนาประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาและสถานะของประเทศไทยในปัจจุบันในช่วงกว่า 60 ปี ตั้งแต่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 อาจจะทำให้การพัฒนาประเทศไทยโดยรวมสามารถยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยให้ดีขึ้นมากความยากจนลดลง ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน เช่น การรักษาพยาบาล และการศึกษาได้ดีขึ้น ขณะที่พื้นฐานด้านเศรษฐกิจมหภาคของไทยอยู่ในเกณฑ์ที่เข้มแข็ง อัตราเงินเฟ้อ และอัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำ ภาระหนี้ของภาครัฐอยู่ในเกณฑ์ที่บริหารจัดการได้ ซึ่งเสถียรภาพเศรษฐกิจและการเงิน เป็นเสมือนกันชนที่ช่วยประคองเศรษฐกิจไทย ให้สามารถรับแรงปะทะจากความผันผวนทั้งปัจจัยภายในและภายนอกได้ดีในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม คงปฏิเสธไม่ได้ว่าเศรษฐกิจไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายจากปัญหาเชิงโครงสร้างหลายมิติ ซึ่งทำให้เราติดอยู่ในกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) ปัญหาเชิงโครงสร้างเหล่านี้ ได้แก่

ประการแรก คือ ศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ลดต่ำลง ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการลงทุนในช่วง 5-10 ปีที่ผ่านมาที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยปรับลดลงอย่างต่อเนื่องจากเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี ก่อนเกิดวิกฤตการณ์การเงินเอเชีย 2540 เหลือร้อยละ 5 ต่อปีก่อนวิกฤตการณ์การเงินโลก 2550 จนกระทั่งเหลือเพียงร้อยละ 3 ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ทั้งมิติด้านรายได้และโอกาส ที่ผ่านมามีปัญหาหนึ่งเป็นหนึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกแยกในสังคม ตัวอย่างเช่น คนเพียงร้อยละ 10 ของประเทศถือครองที่ดินมากกว่าร้อยละ 60 และสัดส่วนประชากรที่อยู่ในเมืองของประเทศไทยที่อยู่ระดับประมาณร้อยละ 50 เพราะการพัฒนาเมืองกระจุกตัวอยู่รอบกรุงเทพมหานครไม่ได้กระจายไปอย่างทั่วถึง ขณะที่สัดส่วนประชากรที่อยู่ในเมืองของมาเลเซียอยู่ที่ประมาณร้อยละ 75 ข้อเท็จจริงเหล่านี้สะท้อนว่า ผลประโยชน์จากการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมากระจุกตัวสูง

ปัญหาประการที่สาม คือ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หลายท่านอาจไม่ทราบว่าประชากรในวัยแรงงานของเราได้เริ่มลดลงแล้วตั้งแต่ปี 2557 อีกเพียงไม่เกิน 15 ปี เราจะมีสัดส่วนประชากรที่อายุสูงกว่า 60 ปี สูงถึงร้อยละ 27 ของประชากร การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จะหมายถึงกำลังแรงงานในการผลิตสินค้าและบริการของไทยจะลดลง รูปแบบการบริโภคและการออมของประเทศจะเปลี่ยนแปลงไป ขณะที่ภาระของภาครัฐในการดูแลสวัสดิการผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ปัญหาประการที่สี่ คือ คุณภาพการศึกษา ความสามารถในการรับรู้และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ของเด็กไทยและผู้ใหญ่ไทยยังมีจำกัด ถ้ามองในด้านดี เราเห็นทัศนคติเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ของคนรุ่นใหม่มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้ social media หรือการใช้ application ต่าง ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ แต่เมื่อพิจารณาความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของเด็กไทยจะพบว่าอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ยกที่เราจะต่อยอดและหาประโยชน์จากเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่กำลังขับเคลื่อนและเปลี่ยนแปลงโลกอยู่ทุกวันนี้ได้ ถ้าเราไม่ยกระดับคุณภาพการศึกษาและคุณภาพคนไทยอย่างจริงจัง

ปัญหาประการที่ห้า คือ โครงสร้างกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิรูปกฎหมายประเมินว่าปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายและกฎระเบียบรวมกันประมาณ 1 แสนฉบับ และมีใบอนุญาตกว่า 1,500 ใบ ซึ่งสูงมากเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD และกฎหมายเหล่านี้จำนวนมากไม่ได้ถูกปรับปรุงให้ทันสมัย หลายเรื่องมีผลลดขีดความสามารถในการแข่งขันและปิดโอกาสของคนไทย ธุรกิจไทย โดยเฉพาะคนที่ไม่มีความรู้ทางสังคมและธุรกิจ SME หลายเรื่องทำให้ต้นทุนการทำธุรกิจ และการใช้ชีวิตในประเทศไทยสูงเกินควร นอกจากนี้จำนวนกฎหมายและกฎระเบียบที่มากมายกว่าหนึ่งแสนฉบับนี้ ยังมีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพและเปิดโอกาสในการใช้ดุลยพินิจเพื่อหาประโยชน์แบบไม่ตรงไปตรงมา

ปัญหาทั้ง 5 เรื่องนี้ เป็นเพียงตัวอย่างของเรื่องสำคัญที่เราต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขไปพร้อม ๆ กับการเตรียมรับโลกใหม่ และ Megatrends ที่กำลังใกล้เข้ามาเรื่อย ๆ

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจการเงินไทยในยุค 4.0 เพื่อให้เท่าทันกับสภาวะโลกใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่มสำคัญ คือ

1. กลุ่มการปรับโครงสร้างบริหารเศรษฐกิจ มี 3 เรื่อง

1.1 ต้องพัฒนาเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพ

1.2 การพัฒนาต้องกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง อันได้แก่ การพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

1.3 การพัฒนาต้องเกิดความยั่งยืน โดยส่วนที่สำคัญ คือ การยกระดับศักยภาพของเศรษฐกิจไทยให้สูงขึ้น โดยเร่งเพิ่มผลิตภาพในทุกเรื่องที่เราทำและใช้ประโยชน์จากพลังของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ก้าวหน้ารวดเร็วนอกจากนี้ โครงสร้างเศรษฐกิจจะต้องมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงได้รวดเร็ว ระบบจะต้องเอื้อให้ประชาชนและธุรกิจปรับตัวได้เร็ว การโอนย้ายทรัพยากรระหว่างภาคเศรษฐกิจเป็นไปได้โดยง่าย ซึ่งหมายถึง กลไกตลาดมีพลวัตอย่างต่อเนื่อง ธุรกิจที่มีปัญหาสามารถพลิกฟื้นได้อย่างรวดเร็ว และธุรกิจใหญ่และเล็กสามารถแข่งขันกันได้อย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น สิ่งเหล่านี้จะมีความเกี่ยวข้องเนื่องกับการปรับระบบกลไกการทำงานและบทบาทของภาครัฐ ที่เป็นด้านสำคัญกลุ่มที่สองของแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในยุค 4.0

2. กลุ่มการปรับระบบกลไกการทำงานและบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ (Institution) มีความสำคัญเพราะภาครัฐเป็นผู้คุมกฎเกณฑ์กติกา กำหนดทิศทางนโยบายและเป็นกลไกช่วยให้เศรษฐกิจเดินหน้าได้โดยไม่สะดุด ไปพร้อม ๆ กับการผลักดันการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เกิดขึ้น โดยมีเรื่องที่สำคัญอย่างน้อย 3 เรื่องได้แก่

2.1 การปรับปรุงกฎหมายและกฎเกณฑ์กติกาให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในวันนี้และในอนาคต ทั้งการเปลี่ยนแปลงในประเทศและ Megatrends ของโลก รวมทั้งต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของกฎระเบียบและกติกาที่กำลังเป็นมาตรฐานของโลกใหม่ กระบวนการการบังคับใช้กฎหมายก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ควรถูกปรับปรุงให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วย

2.2 ต้องปรับกลไกการทำงานของภาครัฐให้โปร่งใสและเปิดกว้าง (Open Government) เพื่อให้เกิดการตรวจสอบจากภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้องในโลกที่ซับซ้อนมากขึ้น การตรวจสอบที่ดีที่สุด คือ การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส ความโปร่งใสจะช่วยให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ (Public Trust) และเป็นเกราะป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐจากการถูกแทรกแซงด้วยอำนาจที่ไม่ชอบธรรม มีหลายเรื่องที่เราจะสามารถสร้างความโปร่งใสเพิ่มเติมให้กับองค์กรของภาครัฐที่จะเปลี่ยนประเทศได้ เช่น นโยบายเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ การเปิดเผยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจหรือเรื่องพื้นฐาน เช่น การเปลี่ยนบันทึกประจำวันของตำรวจจากสมุดบันทึกสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2.3 การปรับบทบาทของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและลดบทบาทที่ไม่จำเป็น ภาครัฐต้องมีบทบาทชัดเจนในแต่ละเรื่อง ถ้าเรื่องใดที่เอกชนทำได้แล้วโดยเฉพาะในภาคธุรกิจ ภาครัฐไม่ควรทำแข่ง ภาครัฐยังต้องมีบทบาทเป็น “ผู้ควบคุม” กฎกติกา แต่ต้องปรับสมดุลใหม่และมุ่งเป็น “ผู้สนับสนุน” มากขึ้นรวมทั้งต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพและความยั่งยืนในระยะยาวมากขึ้น ตัวอย่างในเรื่องนี้ ได้แก่ การปฏิรูปรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นผู้ถือครองสินทรัพย์ที่สำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะเปลี่ยนเป็นความถี่ สนามบิน ท่าเรือ หรือรถไฟ ถ้าการบริหารจัดการทรัพย์สินเหล่านี้ขาดประสิทธิภาพเท่ากับเราเสียโอกาสการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและเป็นต้นทุนที่แพงขึ้นของคนไทยทุกคน

3. กลุ่มการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุค 4.0 คือ การพัฒนาศักยภาพของคนไทย ซึ่งคนไทยต้องมีความพร้อมอย่างน้อยใน 3 ด้านดังนี้

3.1 ความรู้และทักษะสำคัญของชีวิต การที่เราจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอีกไม่ช้าแปลว่าคนไทยในวัยทำงานหนึ่งคนต้องเลี้ยงดูคนแก่มากขึ้น จึงปฏิเสธไม่ได้ว่า คนไทยต้องยกระดับศักยภาพตัวเอง ต้องมีผลิตภาพสูงขึ้น ซึ่งโชคดีที่ยุคนี้เทคโนโลยีช่วยเชื่อมโยงความรู้ ข้อมูล และข่าวสารให้พวกเรานำมาใช้ประโยชน์ได้กว้างขวางรวดเร็ว แต่ในมุมกลับความรู้ที่เคยทันสมัยก็อาจจะล้าสมัยได้ในเวลาไม่นาน จึงจำเป็นอย่างมากที่ต้องปลูกฝังให้คนไทยเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้และสามารถที่จะเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ครูและนักเรียน โรงเรียนจิตรลดา วันที่ 27 มีนาคม 2523 ว่า “การดำรงชีวิตที่ดี จะต้องปรับปรุงตัวตลอดเวลา การปรับปรุงตัว จะต้องมีความเพียรและความอดทนเป็นที่ตั้ง” ขณะเดียวกันจำเป็นต้องปลูกฝัง ทักษะที่จำเป็นในการที่จะอยู่ในโลกยุค 4.0 เช่น ความพร้อมและความสามารถด้านเทคโนโลยี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการการเงิน เป็นต้น

3.2 ทักษะคนดี เป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในโอกาสขึ้นปีใหม่ 2543 ที่ว่า “บ้านเมืองของเรา กำลังต้องการการปรับปรุงและการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพทางที่เราจะช่วยกันได้ดีก็คือ การทำความคิดให้ถูกและแน่วแน่ในอันที่จะยึดถือประโยชน์ของบ้านเมืองเป็นที่หมาย”

ซึ่งความหมาย “การทำความคิดให้ถูก” มีความลึกซึ้ง เพราะทัศนคติที่ถูกต้องจะเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ ที่จะยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นในระยะยาว ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานหลักคิดให้คนไทย รู้จักพอประมาณ มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันของตน ผมคิดว่าเรื่องเหล่านี้เป็นทัศนคติขั้นพื้นฐานที่ควรได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดไปยังคนรุ่นต่อไปด้วยนอกจากนี้ ผมคิดว่า มีทัศนคติอีก 3 เรื่องสำคัญที่เราควรส่งเสริมให้มีมากขึ้น ได้แก่

1. การทำงานร่วมกันผู้อื่น เพราะในโลกที่ซับซ้อนจำเป็นต้องประสานองค์ความรู้และพลังของผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ

2. การยอมรับความแตกต่าง พระราชดำรัสตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในโอกาสขึ้นปีใหม่ 2543 ว่า “สามัคคีหรือการปรองดองกันไม่ได้หมายความว่าคนหนึ่งพูดอย่างหนึ่งคนอื่นต้องพูดเหมือนกันหมด ลงท้ายชีวิตก็ไม่มีความหมาย ต้องมีความแตกต่างกัน แต่ต้องทำงานให้สอดคล้องกัน แม้จะขัดกันบ้างก็ต้องสอดคล้องกัน”

3. ทัศนคติของการทำหน้าที่พลเมือง (Active Citizen) เราต้องตระหนักว่า เราเป็นหนึ่งในเจ้าของประเทศ ดังนั้นเรามีหน้าที่ในการเป็นพลเมือง และพร้อมเข้าแก้ปัญหาตามศักยภาพและในทุกโอกาสที่มี ถ้าทุกคนมีทัศนคติเช่นนี้ พลังเล็กน้อยที่ทุกคนร่วมกันจะสะสมเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ได้

นอกจากความรู้ ทักษะ และทัศนคติแล้ว อีกด้านที่สำคัญสำหรับการพัฒนาคนไทย คือ คุณธรรม ในส่วนนี้ พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตอนหนึ่งในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2528 ว่า “ความรู้มันเป็นเหมือนเครื่องยนต์ ที่ทำให้รถยนต์เคลื่อนไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวแล้วเป็นเหมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำพาให้รถยนต์ดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิ คือปลอดภัยจนบรรลุถึงจุดหมายที่พึงประสงค์” ในยุค 4.0 ที่จะมีการเปลี่ยนผ่านในหลายเรื่อง ย่อมจะมีผู้ที่ได้ประโยชน์และถูกกระทบอย่างรุนแรงความเมตตาจะช่วยให้พวกเราก้าวข้ามผลกระทบในช่วงเปลี่ยนผ่านได้ ดังพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานเพื่ออัญเชิญลงพิมพ์ในนิตยสารที่ระลึกครบ 36 ปี ของสโมสรลอนอนส์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ 31 มีนาคม 2538 ที่ว่า “...สังคมใดก็ตาม ถ้ามีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน ด้วยความมุ่งมั่นเจริญต่อกัน สังคมนั้นย่อมเต็มไปด้วยไมตรีจิต มิตรภาพ มีความร่มเย็นเป็นสุข น่าอยู่...”

การปลูกฝังคุณธรรมคือกุญแจที่จะทำให้การเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุค 4.0 ได้อย่างราบรื่นในหลายประเทศได้พยายามปลูกฝังเยาวชนรุ่นใหม่ให้เห็นความสำคัญของการเป็นคนดี โดยมุ่งเป้าไปที่การรู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเมตตา และบรรจุในหลักสูตรการศึกษาที่ต้องสอนเด็กในเรื่องนี้เป็นประจำ ซึ่งคนไทยโชคดีที่บรรพบุรุษเราปลูกฝังให้เรามีคุณธรรมดีเป็นพื้นฐาน จึงเป็นมรดกของแผ่นดินที่ต้องรักษาไว้ด้วยความหวงแหนและพัฒนาให้มากยิ่งขึ้นต่อไป เรื่อง จะเป็นภูมิคุ้มกันให้เราสามารถเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุค 4.0 ได้อย่างราบรื่น

2.2 การศึกษาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0

ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี “เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาคนไทยให้มีความสุข และเพื่อสนองต่อบทการบรรลุผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาค และเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ด้าน ดังนี้ (1) การสร้างความมั่นคง (2) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) มีการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (4) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (5) การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (6) การปรับสมดุลและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2560 ได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไว้อย่างชัดเจน เช่น มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล มาตรา 250 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 41 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นได้ตามศักยภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 มาตรา 17 และบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะด้านการศึกษาเพื่อเกิดประโยชน์แก่ประชาชนในเขตท้องถิ่นที่รับผิดชอบของตน ตามบทบาทหน้าที่ที่มีอยู่และจากการถ่ายโอนภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งภารกิจนี้เป็นประเด็นที่ทำหยาต่อ ความรับผิดชอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคตเป็นอย่างยิ่ง (กมล ตราชู, 2560) ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยความรับผิดชอบของสถานศึกษาในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์การปฏิรูปการศึกษาดังต่อไปนี้

1. สาระสำคัญการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)

วิสัยทัศน์ คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

เป้าหมาย ภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยเน้นประเด็นหลักสามประการ คือ

- 1) คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่

มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่งดีและมีใจรักมาเป็นครูคุณาจารย์ได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2) เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษาด้วย

2. กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา มีการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบ คือ

1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้อื้ออำนวยการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู

3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับ/ประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ สำหรับการศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาเขตพื้นที่ การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

3. เป้าหมายยุทธศาสตร์และตัวบ่งชี้ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)

เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ 1: คนไทยและการศึกษาไทยมีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย ได้แก่

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักจากการทดสอบระดับชาติมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า ร้อยละ 50

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นเป็นไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ (ผลทดสอบ PISA)

3) ความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี

4) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี

5) สัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษา : สามัญศึกษาเป็น 60 : 40

6) ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีคุณภาพระดับสากลและเป็นไปตามกรอบมาตรฐาน

คุณวุฒิ

7) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย (อายุ 15-59 ปี) เพิ่มขึ้นเป็น 12 ปี

เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ 2 คนไทยใฝ่รู้: สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย ได้แก่

1) ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 มีทักษะในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2) อัตราการรู้หนังสือของประชากร (อายุ 15-60 ปี) เป็นร้อยละ 100

3) ผู้เข้ารับบริการในแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้นปีละอย่างน้อยร้อยละ 10

4) คนไทยใช้เวลาอ่านหนังสือนอกเวลาเรียน/นอกเวลาทำงานโดยเฉลี่ยอย่างน้อยวันละ 60 นาที

5) สัดส่วนผู้ที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ต่อประชากรอายุ 10 ปีขึ้นไปเป็นร้อยละ 50
เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ 3 คนไทยใฝ่ดี : มีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสำนึกและค่านิยมที่พึงประสงค์
เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย ได้แก่

1) ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความเป็นพลเมือง
2) จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนลด
ลงร้อยละ 10 ต่อปี

3) จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่ตั้งครรภ์ลดลงร้อยละ 10 ต่อปี

4) จำนวนเด็กเข้ารับการบำบัดยาเสพติดลดลงร้อยละ 10 ต่อปี

5) สัดส่วนคนไทยที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและ
สังคมอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี

เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ 4 คนไทยคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้: มีทักษะในการคิดและปฏิบัติ
มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร

ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมาย ได้แก่

1) ผู้เรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ
มีความคิดสร้างสรรค์

2) ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษา มีสมรรถนะเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้ และมีงาน
ทำภายใน 1 ปี รวมทั้งประกอบอาชีพอิสระเพิ่มขึ้น

3) กำลังแรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 65 และมี
สมรรถนะทางวิชาชีพตามมาตรฐาน

3. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในยุค THAILAND 4.0 ควรเป็นอย่างไร?

จะเห็นว่าทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสถานศึกษาและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องต่างมีบทบาท
สำคัญต่อการขับเคลื่อนให้ไปสู่เป้าหมาย ความสำเร็จของการศึกษาเพื่อพัฒนา ท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงเป็นการบูรณา
การระหว่างการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สังคมแห่งการเรียนรู้และการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานเพื่อสร้าง
คุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคมไทยให้เกิดความสมดุล ระหว่าง ปัญญาธรรม คุณธรรมและวัฒนธรรม ทั้งนี้อาศัย
ความร่วมมือจากทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและ
สังคมโลกปัจจุบันที่กำลังพัฒนาไปอย่างก้าว 34 กระโดด ประกอบกับทิศทางของการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่โมเดล
THAILAND 4.0 ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เกิดความมั่นคงมีความมั่งคั่งและยั่งยืน
ในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะและฝีมือในการประกอบอาชีพ ประชาชนจะต้องปรับเปลี่ยน
วิถีชีวิต สามารถใช้เทคโนโลยีให้มีความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานด้วยการแข่งขันทักษะอาชีพที่มีศักยภาพ
สูงและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ระดับสากลได้ทั้งในกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกด้วยความ
มั่นใจ รายละเอียดดังนี้

1. ทิศทางของการพัฒนาผู้เรียน คือ การสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะใน
การประยุกต์ใช้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ สร้างความคิดของเด็กและเยาวชนไปสู่สิ่งใหม่ ๆ สิ่งที่ทำหาย
สิ่งที่ยากขึ้น เมื่อใดก็ตามที่เด็กและเยาวชนมีความคิดว่ายากยิ่งทำหาย นั่นคือความสำเร็จของการยกระดับคุณภาพ
การศึกษาของชาติ

1) ด้านความรู้ (Knowledge) ประกอบไปด้วย (1) ความรู้ทั่วไปเบื้องต้น เช่น เรื่อง ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ชาติ ภาษา คณิตศาสตร์ (2) ความรู้รอบตัว รอบโลก (3) สถานการณ์ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม (4) เทคโนโลยี ความรู้ข่าวสาร และ (5) ความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

2) ด้านทักษะ (Skills) ประกอบด้วย (1) ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ (2) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (3) ทักษะการคิดวิเคราะห์วางแผนล่วงหน้า (4) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (5) ทักษะการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ (6) ทักษะการอยู่ร่วมในสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างปลอดภัย

3) มุมมอง (Perspectives) ประกอบด้วย 3 ประเด็นคือ (1) ให้นักคณมองได้รอบด้าน มองประเด็นปัญหาในระดับโลกและเชื่อมโยงผลกระทบปัญหานั้นกับระดับท้องถิ่น (2) เข้าใจรากฐานปัญหา คาดการณ์ถึงอนาคต และ (3) เกิดความมีส่วนร่วมในปัญหาและหาแนวทางร่วมแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

4) ค่านิยม (Values) คือ ค่านิยมที่เหมาะสมสำหรับสังคมที่ยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย (1) รักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรและระบบนิเวศน์ (2) ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม และ (3) สันติภาพ ภารดรภาพ

2. คุณสมบัติของนักเรียนที่ประสงค์ในศตวรรษที่ 21 รัฐบาลมีนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยมีหลักคิดว่า “เราจะเดินหน้าไปด้วยกันและจะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” แต่คนไทยเราปัจจุบันส่วนหนึ่งยังเป็นคนไทย 1.0, 2.0 และ 3.0 ปะปนกันไป จึงเป็นปัญหาว่าจะขับเคลื่อนคนไทยที่อยู่ในกลุ่ม 1.0-3.0 ไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างไร เพื่อนำประเทศไปสู่ “ความความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ซึ่งรัฐบาลได้ทำเครื่องหมายชี้ทางไปสู่เป้าหมายของประเทศ คือ “แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” และแผนปฏิรูปประเทศ 13 ด้าน และ ยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพคนด้วยการปฏิรูปการศึกษาผ่านระบบการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้คนไทยเป็นคนไทย 4.0 สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นคนไทย 4.0 ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) มีความรู้ทักษะ มีความสามารถ
- 2) มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการมีจิตสาธารณะ
- 3) มีอัตลักษณ์ความเป็นไทย และสามารถยืนอยู่อย่างศักดิ์ศรีในโลก
- 4) เป็นดิจิทัลไทย เพื่อสอดรับการเข้าสู่ยุคดิจิทัล

และการพัฒนาคุณภาพคนผ่านการปฏิรูปการศึกษานั้นเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องใช้เวลาที่หน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาในทุกกระดับต้องร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อให้คนไทยเป็น “คนไทย 4.0” ซึ่งมีการพัฒนาการศึกษามาเป็นลำดับ ดังนี้

1. การศึกษายุค 1.0 “ยุคเกษตรกรรม” = ผู้เรียน เรียนรู้จากครู-อาจารย์ฝ่ายเดียว
2. การศึกษายุค 2.0 “ยุคอุตสาหกรรม” = ผู้เรียน เรียนด้วยตนเอง
3. การศึกษายุค 3.0 “ยุคเทคโนโลยี” = ผู้เรียน สามารถรังองค์ความรู้ด้วยตนเองได้
4. การศึกษายุค 4.0 “ยุคผลิตผลและนวัตกรรม” = ผู้เรียนสร้างผลิตผล และนวัตกรรม สามารถแข่งขันกับโลกภายนอกได้ คุณสมบัติของนักเรียนและนักศึกษาที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ควรมีดังนี้

- 1) มีความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty)
- 2) มีความกตัญญูทเวท (Gratitude)
- 3) มีจิตสำนึกสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวม (Public Conscience)
- 4) ความระลึกในหน้าที่ (Sense of Duty)
- 5) ใฝ่ในการเรียนรู้ (Keep Learning) มีความรัก ความพอใจในการเรียน มีความเพียรพยายามเอาใจใส่รอบครอบ (อิทธิบาท 4)
- 6) มีทักษะ 7 ประการในศตวรรษที่ 21 คือ

(1) ทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณและการประเมิน (Critical Thinking and Evaluation Skills) รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล

(2) ทักษะการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ (Analysis and Synthesis Skills) สามารถวิเคราะห์ แยกแยะและมองเห็นความเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงกันได้

(3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ (Creativity Imagination Skills) สามารถคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการที่จะนำมาซึ่งการสร้างสรรคสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ

(4) ทักษะการสร้างผลผลิต และนวัตกรรม (Productivity and Innovation Skills) ซึ่งสืบเนื่องจากทักษะข้อ 6.3 เมื่อคิดสร้างสรรค์แล้วต้องทำให้เกิดเป็นรูปธรรม ด้วยการพัฒนาผลผลิตใหม่ ๆ และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมขึ้นมาให้ได้ และมีคุณภาพสูงสามารถแข่งขันโลกได้

(5) ทักษะการเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหา (Change and Problem Solving Skills) ผู้เรียนต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสามารถแก้ปัญหานั้น ๆ ได้

(6) ทักษะการสื่อสารและมีความมั่นใจ (Communication and Self Confidence Skills) คือ ต้องรู้ทันเทคโนโลยีการสื่อสารและในขณะเดียวกันต้องมั่นใจในผลผลิตที่จะนำเสนอสู่โลกได้อย่างเต็มภาคภูมิ เพื่อจะเอาชนะเขาได้และสามารถสื่อสารกับโลกได้

(7) ทักษะทางคุณธรรมและความรับผิดชอบ (Ethics and Responsibility Skills) คือ การมีคุณธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของอาเซียน (ASEAN) ที่ต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนยึดมั่นแนวทางนี้เพื่อให้เรามีคุณค่ากับสังคมอย่างแท้จริง เป็นสังคมของคนมีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อเสียสละ มีจิตสาธารณะ จะต้องไม่เห็นแก่ตัวอย่างเอาเป็นเอาตายให้เป็นคนที่มีความสง่างาม (Integrity)

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพคน ให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21

ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์ (2561) ได้เสนอแนวคิดวิธีการสอนที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะหรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกการจัดการเรียนรู้ (Facilitator) โดยเลือกวิธีที่เหมาะสมกับบริบทความพร้อมของผู้เรียน อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก สื่ออุปกรณ์การสอน สื่อตัวบุคคล ภูมิปัญญา ในท้องถิ่นตลอดจนแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและในชุมชนเป็นตัวกำหนด ซึ่งมีวิธีสอนหลายรูปแบบดังต่อไปนี้

- 3.1 การสอนแบบเน้นการแก้ปัญหา (Problem-based Instruction)
- 3.2 การสอนแบบเน้นกรณีศึกษา (Case-based Instruction)
- 3.3 การสอนแบบเน้นการวิจัย (Research -based Instruction)
- 3.4 การสอนแบบเน้นโครงการ (Project-based Instruction)
- 3.5 การสอนแบบเน้นผลงาน (Productivity-based Instruction)
- 3.6 การสอนแบบเน้นการทำงาน (Work-based Instruction)
- 3.7 การสอนแบบเน้นการตกผลึก (Crystal-based Instruction)

ซึ่งการสอนทั้ง 7 แบบที่กล่าวมาข้างต้น จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ใหม่ รู้จักเสนอข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้เน้นเอาผลผลิต (Product) มาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้ได้ ขณะเดียวกันก็ช่วยส่งเสริมการทำงาน ส่งเสริมการตัดสินใจ ทำให้เกิดทักษะเพื่อการพัฒนานักเรียนตามศักยภาพของเขาได้ เป็นการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบโดยผ่านกระบวนการปฏิบัติ (Active Learning) ทำให้นักเรียน “รู้คิด หรือ รู้จริง, รู้จริง หรือ รู้ชัด, รู้ทำ หรือ รู้ปฏิบัติ” เพราะถ้าครูสอนมากเท่าไร ผู้เรียนก็จะเรียนรู้้น้อยลงเท่านั้น (The more you teach, The less they learn)

4. ทิศทางการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรม การบริหารและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

มโนทัศน์การพัฒนานวัตกรรม การบริหารและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในประเด็นการวิจัย (Topic for Research) โดยวิเคราะห์สังเคราะห์จากกฎหมายรัฐธรรมนูญ และยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งแนวนโยบายของหน่วยงานภาครัฐตลอดจนสภาพการณ์ของความเจริญก้าวหน้าทางด้านความรู้และเทคโนโลยีและการสื่อสารของโลกตลอดจนความสามารถการแข่งขันในเวทีโลก ในด้านคุณภาพของพลเมืองของประเทศไทย ซึ่งเราจะต้องหนีไม่พ้นเรื่องจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนของประเทศ ได้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในพัฒนานตนเอง ท้องถิ่นและประเทศได้อย่างยั่งยืนต่อไป

1. นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based) ควรจะวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 การยกระดับคุณภาพด้านการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางในโรงเรียนขนาดเล็ก/หรือโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชนบทท้องถิ่นท่ามกลางให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน/การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและในชุมชน เพื่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

1.2 การบริหารหลักสูตรและจัดการโรงเรียนที่ดีโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.3 การพัฒนาปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของคนไทย/ความรักและสามัคคีของคนในชาติ/การปกครองระบอบประชาธิปไตย/ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเองท้องถิ่นและประเทศเพื่อนบ้าน

1.4 การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการเสริมสร้างการสำนึกรักบ้านเกิดและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.5 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

1.6 การฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

1.7 การจัดการศึกษาพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยในยุค 4.0

2. นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Locality based) ควรจะวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ/กลุ่มอาชีพ

2.2 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและดูแลผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่น

2.3 การพัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน/การจัดการปัญหาขยะแบบมีส่วนร่วมและยั่งยืน/หมู่บ้านชีววิถี/หมู่บ้านนวัตกรรม เป็นต้น

2.4 การฟื้นฟูอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม/การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

2.5 การพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำและการส่งเสริมคุณภาพผู้นำท้องถิ่น

2.6 การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบตามศาสตร์พระราชาหรือการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/หมู่บ้านศิลปิน เป็นต้น

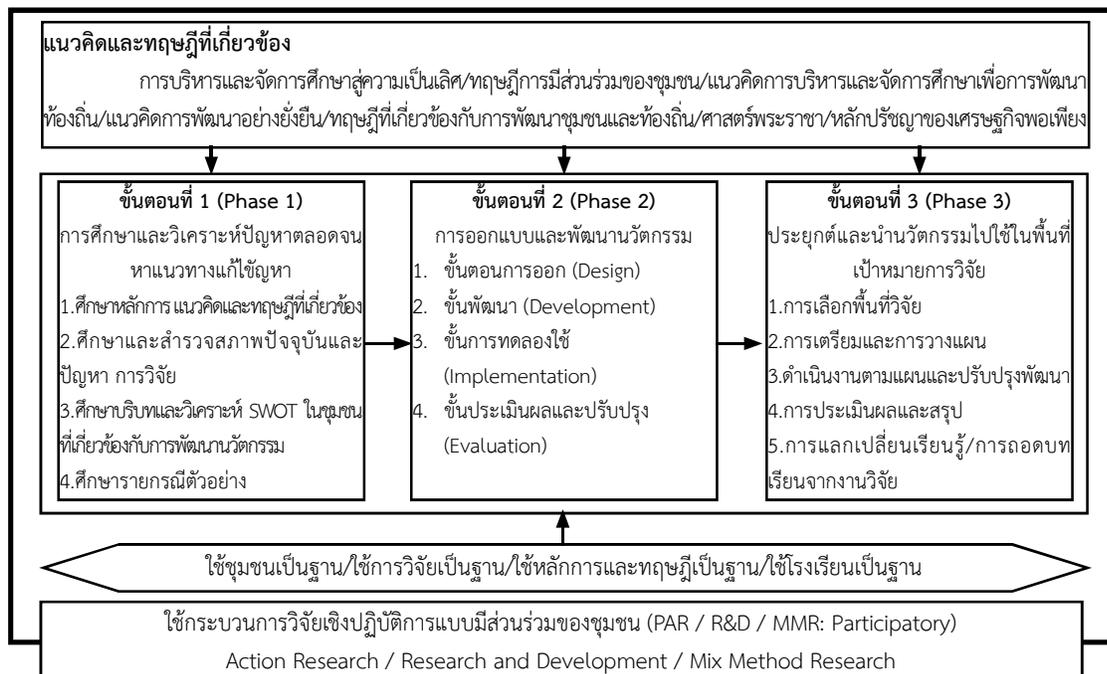
2.7 การพัฒนาหลักสูตรชุมชน/การจัดการกระบวนการเรียนรู้ชุมชนแบบการมีส่วนร่วม

2.8 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น

2.9 การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการจัดการเรียนรู้ชุมชน แผนแม่บทชุมชน เป็นต้น

5. กรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่คุณภาพของการวิจัยที่ว่า “วิทยานิพนธ์ต้องกินได้” ควรเป็นอย่างไร?

จากที่กล่าวมาโดยรวมข้างต้น เพื่อให้ผู้อ่านจะได้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น คณะผู้เขียนจึงขอเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของหลักสูตรฯ เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามขอให้ได้พึงระลึกเสมอว่านวัตกรรมเป็นผลผลิตของทฤษฎีที่เกิดจากการวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้หลักการและทฤษฎีพื้นฐาน (Theories background) เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์สร้างทฤษฎีใหม่แล้วนำไปปฏิบัติจริงในท้องถิ่นพื้นที่วิจัย (Research Area) ซึ่งนักศึกษาจะต้องคำนึงถึงหลักปรัชญาวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร รวมทั้ง 4Es ประเด็นหลักคือ (1) Education for Area base (2) Education for Local Education (3) Education for King’s Science (4) Education for Improving the quality of the small school ภายใต้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development :R&D) และหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ระหว่างโรงเรียนหรือองค์กรภาครัฐหรือเอกชนที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ขั้นตอนในการพัฒนานวัตกรรม โดยเน้นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหรือศาสตร์ของพระราชาที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้กับพัฒนานวัตกรรม ด้านการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งขั้นตอนสำคัญ ๆ 3 ขั้นตอนมีดังนี้ คือ (1) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหา (Studies and Analysis the problem) (2) ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนานวัตกรรม (Design and Development) (3) ขั้นตอนการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในพื้นที่วิจัย (Application Stage) ภายใต้ระยะเวลาการวิจัย จำนวนประมาณ 6-12 เดือนก็จะถือได้ว่านักศึกษามีความรู้ความสามารถดำเนินการวิจัยในระดับชุมชนนิพนธ์อย่างมีคุณภาพตามหลักสูตรอย่างสมบูรณ์ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (อุตร อรกุล, 2562)

บทสรุป

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืนนั้นควรมีข้อคำนึงในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ (1) อยู่บนฐานคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการบริหารจัดการ (2) ใช้กระบวนการแบบประชาธิปไตย (PAR) และการวิจัยเพื่อพัฒนา (R&D) (3) บนพื้นฐานของบริหารและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น (หลักสูตรต้องกินได้) (4) การจัดการศึกษาควรมุ่งพัฒนา “คน” ในท้องถิ่นโดยไม่แยกส่วนว่าเป็นนักเรียน เยาวชน ผู้ปกครอง กล่าวคือ “สอนนักเรียนแต่ประโยชน์ถึงผู้ปกครอง” (5) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ และ (6) หลักการร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกันหรือกล่าวคือการร่วมเป็นเจ้าของร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- กมล ตราชู. (31 มกราคม, 2560). *การศึกษาท้องถิ่น : การศึกษาเพื่อสังคมและชุมชน*. สืบค้นจาก <http://www.emld-rmu.com/index.php/article1>
- ไพฑูริย์ เจริญพันธุ์วงศ์. (2561). คุณสมบัตินักศึกษาที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 3(6), 121-124.
- วรรณดี สุทธิธารกร. (2557). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการทางสำนึก*. กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.
- วิโรไท สันติประภพ. (20 มกราคม, 2560). เศรษฐกิจการเงินไทยท่ามกลางความท้าทายในยุค 4.0. *ในงานทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกับการขับเคลื่อนสู่แนวโน้มสำคัญของโลก ในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0*, ห้องแกรนด์ ฮอลล์ โรงแรมพลาซ่า แอทธินี รอยัล เมอร์เดียน.
- อุดร อรกุล. (2561). กระบวนทัศน์และทิศทางการวิจัยของการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น*, 1(1), 197-200.
- Fals-Bordar, O., and Rahman, M. A. (1991). *Action and knowledge: Breaking the monopoly with participation action research*. New York: Intermediate Technology Publications and Apex Press.
- Smith, R. A. (2008). Moving toward the scholarship of teaching and learning: The classroom can be a lab, too!. *SAGE journal*, 35(4), 262-266.